

Orthografische competentie bij drie vormen van lezen

Onder leesonderzoekers bestaat veel overeenstemming over het gegeven dat de fonologische competentie belangrijk is voor alle vormen van lezen. Daarnaast speelt echter ook de orthografische competentie een rol. Daaronder verstaan we het vermogen om woordbeelden even vast te houden in het kortetermijngeheugen, om ze op te slaan in het langtermijngeheugen, en ook de snelheid waarmee die opgeslagen beelden daar weer teruggevonden kunnen worden.

In het Brugklasproject onderzochten we bij ongeveer 700 leerlingen de verschillende dimensies van lezen. Naast het hardop lezen van regelmatig gevormde woorden en Engelse leenwoorden ook het stillezen van zinnen. Dit stillezen wordt wel beschouwd als de meest verwaarloosde vorm van lezen in het leesonderzoek, terwijl het stillezen zeer belangrijk is in het onderwijs en voor het functioneren in een maatschappij waarin de computer centraal staat. Een aanzienlijke groep brugklasleerlingen leest bijvoorbeeld te traag voor het volgen van de ondertitels van films.

Regressieanalyses van de drie vormen van lezen laten zien dat wanneer rekening wordt gehouden met achtergrondfactoren als opleidingsniveau en woordkennis de orthografische competentie naast het fonologisch decoderen een afzonderlijke hoeveelheid variantie verklaart. Die hoeveelheid neemt toe bij het hardop lezen van regelmatige woorden, het hardop lezen van Engelse leenwoorden en het stillezen van zinnen. En dit terwijl de voorspellende waarde van het fonologisch decoderen (het hardop lezen van pseudoworden) bij deze activiteiten afneemt.

Dit resultaat is goed nieuws voor dyslectische leerlingen, die immers problemen hebben met het fonologisch decoderen. In onderzoek van Van der Leij en Morfidi o.a. is aangetoond dat het fonologische tekort dat aan dit probleem ten grondslag ligt, vergezeld kan gaan van verschillen in de orthografische competentie. Een deel van de dyslectici heeft dus minder problemen met stillezen dan met hardop lezen, en over deze leerlingen hoeft het onderwijs zich minder zorgen te maken.

Drs. G.M. Schijf